

KÖZLÖNY,

hivatalos lap.

Megjelenik, hétfőt kivéve, naponként egy — országgyűlés alatt több — iven. Előfizetési díj folyó félfőre helyben 7 frt, vidékre 8 frt p.p. — Előfizetési helyben a kiadó-hivatalban (Szabadság-ter előbb Dercsényi, most Zsótér-féle házban a' városház mellett); vidéken minden álladalmi postahivatalnál. — A' szabott díja hivatalos hirdetések és csatolmányok után a' szokott beiktatási 's felvételi díjak fizetettnek. A' meg nem szabott díjnak hasábsoráért 5 p. kr. vétetik. Mellyéért eddig díj nem fizetett, ezután is díjmentesek maradnak. — Magán hirdetések nem vétetnek föl.

HIVATALOS RÉSZ.

Hadi tudósítások.

Bem altábornagy, Szepsi Sz. Györgyből, jul 21-ről következő tartalmu levelet intézett az ország kormányzójához.

Gyeink itt jól állanak. A' székelyek nagy számmal gyűlnek zászlóm alá. Már 15-ezeret messze haladják.

Majdnem az egész székelyföldet fedezzük már. Szabadon lehet immár lélekzeni, 's folytatni az unjonozást. Az ellenség a' csatát nem fogadta el eddig. Mindenütt tért engedett. Sz. Györgyöt is elfoglaltam, alig került 2 órai harcra.

Beszterczében nem olly kedvező ügyünk állása, mint amott. Damaskin alezredes, az ellenség által visszavonulásra kényszerített, hihetőleg azonban ama másik hadtest, melyet Szászrégenben Inczédi ezredes alakított, mindaddig fel fogja tartani az ellenség előnyomulását, míg én magam is oda visszatérek.

Bem altáborn. Szepsi Sz. Györgyből következő szöveget bocsátott Havasalföld népeire: Moldova lakosain az oroszok minden hadüzenet nélkül Magyarországra és Erdélybe újra berohantak.

Europa hallgat ezen nemzetjogsértésre, de a' magyarok elég erősek arra hogy ellenségeket legyőzzék; midőn az oroszokkal élet halálra-küzdeni kezdenek: azt akarják, hogy ezen viadal által a' muszka járom alatt nyögő szomszéd-országoknak is hasznót hajtsanak.

Ezon czélelő sergemnek egy része országokba be is lépett. Moldovaiak! ha szabadok lenni, és a' magas porta oltalma alatt alkotmányos kormányzatnak előnyeit élvezni akarjátok, keljete föl azon barbár csordák kiirtására, mellyek honotokat pusztítják. Mindazok a' kik fegyver-hordozásra képesek, rohanjanak közös ellenségünkre, gátolják meg minden útjokat, akkor aztán nem leszen nehéz a' magyar hadsereg, és a' harcziás oláh nemzet segítségével, melly utóbb is egyszerre föllépend — az ellenség hadseregét legyőzni.

A' magas porta nem fog segítségével kénsí; mert átlátandja, hogy Moldova és Oláhország kizárólag az ő oltalma alá akar lépni, az alatt állani, mint az előtt hosszas ideig állott, 's át fogja látni, hogy csak ezen két országok emancipatioja biztosíthatja egyedül politikai jóvendőjét, mellyet az orosz czár naponta mindinkább rövidít.

Az ojtosi szorosnál Erdélyben, julius 22-kén 1849.

Az erdélyi had fővezére

Bem altábornagy.

'S azóta a' háromszinü magyar zászló hirdeti a' magyar szabadságot Havasalföldön, melly a' magas porta oltalma alatt, 's frigyben velünk, szabad lesz, nélkülünk soha.

Nemzeti gyűlés.

CLXVIII-dik ülés a' képviselőházban, julius 28-kán d. e. 9 órakor. Elnök Palóczy László.

Elnök: Az ülés megnyitattik 's az utóbbi ülés jegyzőkönyve szokás szerint hitelesítés végett felolvastatik.

Szacsavai jegyző felolvassa.

Szász Károly: Nekem azon észrevételem van, hogy itt Irinyi képviselőtársunk a' multkor egy interpellatiót intézett a' belügyministerhez, a' hivatalnokoknak kinevezett képviselők iránt kiadott rendeletre nézve, mellyre adott felelet ugyan minket igazán kielégített, hanem én azt vártam volna, hogy az interpelláló képviselő ur azt fejezte volna ki, t. i. miután a' belügyminister kijelentése szerint is a' rendelet, mellyet e' tárgygyminister nem egyéb volt, mint a' kormány hitvallomása azon alkotmányos elvre nézve, hogy a' kik kormányhivatalnokoknak megválasztattak, új választás alá jöjjenek: ennek következtében fel kell szólítani az illető kerületet, és pedig a' ház nevében az elnökség által, hogy a' mennyiben a' kiadott rendelet nem csak a' mostani kormány által kinevezett hivatalnokokra terjed csak, hanem úgy a' régiebb hivatalnokokra, mint szintén a' honvédelmi bizottmány által kinevezettekre is, mert részemről semmi különbséget nem látok a' régiebb és mostani kormány által kinevezett hivatalnokok között, az illető kerületek, új követválasztást tegyenek.

Elnök: Ez elhatározva 's végezve nem volt, 's oda tartozik, hol a' képviseleti rendszert fogja majd a' ház elrendezni; egyébiránt is itt új összeírásra lenne szükség, a' mire most már idő nincs. (Helyes.)

Vannak némelly apróbb tárgyak felveendőek.

Belügyminister urtól vettem egy levelet, mellyben a' Máramarosmegyében kebelezett, huszti kerületbeli választóknak az elkövetett visszaélések ellen pótlólag beadott folyamodványát egy darab melléklettel közli. Az eredeti folyamodás az igazoló-bizottmánynak kiadott már, ez is oda tételik át.

Nagy Károly kiskun-szabadszállási képviselő orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy sárgaságban fekvő beteg, 's a' doctor úgy reméli, hogy 3 hét alatt helyre jő, kér magának szabadságot. (Megadatik.)

Fekete Lőrincz, ungmegyei kaposi kerületi képviselő, családját 's magát ért több szerencsétlenségek következtében, képviselői állásáról végkép lemond. (Tudomásul vétetvén, az illető kerület új képviselőválasztásra utasítatik.)

Ez alkalommal szomoruan vagyok kénytelen jelteni t. ház, hogy Deáky Samu k. szolnoki képviselő barátunk e' napokban a' kérelhelten sors által, az örökkévalóságba átköltözött. Ha idő volna rá, halotti gyászbeszédet is lehetne tartani felette. Az illető kerület hasonlóan felszólítandó lesz a' képviselőválasztásra

Ivancsics Béla Horvátországból való, azt adja elő, hogy tavall e' őss több menekült a' ház által gyamolítól, részint fizetéseiket megkapták, részint kölcsönözleg éltek, hanem a' hosszabb idő és költözködések azt okozták, hogy a' kölcsönözgetések még vagyont is felemésztek; kölcsön többet nem akar kérni, hanem kéri magát valami hivatalra alkalmaztatni. (Kiadatik a' kormánynak.)

Besze János, esztergami képviselő, a' kormány által, Fehérmegyébe biztosul küldetvén ki. kér magának szabadságot. (Megadatik.)

Az igazoló bizottmánynak lesz előadni valója.

Dobolyi előadó felolvassa.

Az igazoló bizottmány, idei julius 23-án tartott ülésének jegyzőkönyve.

Zalamegye keszthelyi és tapolczai, v. kerületei Csányi László közlekedési ministert; Biharmegye berettyó-ujfalui v. k. Beöthy Ödönt; Veszprém m. zirczi v. k. Zámori Kálmánt; Szepesm. löcsei v. k. Sváby Ferdinándot; Krassóm. óraviczai v. k. Fülep Sándort; Tolnam. bonyhádi v. k. Perczel Istvánt; Krassóm. fatseti v. k. Nikolajevics Vazult; választák meg újabb képviselőkné a' beadott jegyzőkönyvek kimutatása szerint. Ezen választások közül Csányi L. megválasztására vonatkozólag: ámbár Csányi L. Zalam. említett mindkét v. kerületben teljes egyetértéssel, szünni nem akaró éljonzések közt, 's minden tekintetben törvényesen lön nemzeti képviselővé elválasztva; mivel azonban a' keszthelyi v. ker. választási jegyzőkönyve szerkezeti formájára, nézve az e' tekintetben rendelkező t. cikk kivánatait a' tapolczai v. k. jegyzőkönyve felett elégtét ki, ez okból a' bizottmány Csányi Lászlót a' keszthelyi v. k. részéről véli igazolandónak.

Perczel István v. jegyzőkönyvében, olvasható azon intézkedés, melly szerint ezen választás megtételére a' belügyministerium tevé a' felszólítást, hibás eljárásnak nyilvánítván, egyébiránt, midőn ezen elősorolt választások törvényesen lönnek végrehajtatva, az így választott Csányi L., Beöthy Ödön, zámori k., Sváby F., Fülep S., Perczel István és Nikolajevics Vazul képviselőket igazolandónak véli a' bizottmány.

Elnök: A' felolvasott képviselők, igazolt követeknek megismertetnek, elfogadtatnak, 's neveik a' követi névlajstromba beirattatnak.

Szemere Bettalan, ministerelnök: Mielőtt azon tárgyhöz szólnék, mellyről szólani felkeltem, röviden értesitem a' házat a' mai szerencsétlen esetre nézve, melly a' várost riadásba hozta. T. i. az alsó táborba mintegy 24 szekér kész töltvénynek kellestven szállítatni, még nem tudjuk, milly szerencsétlenségből, ezen kész töltvény, mind a' 24 szekér, légbe röpült. Ez iránt a' kormány a' következő intézkedést látja szükségesnek; először megvizsgáltatni, hogy ezen nagy szerencsétlenségnek ki az oka, és a' ki annak oka, azt szigoruan megbüntetni; másodsor, szükségesnek látja azt is, hogy azoknak, kiknek ezen esetből kára következett, a' mennyiben soknak háza megromlott, sok pedig testében megsebesült, kárpótlás adassék. (Helyes). Annyit kénytelen vagyok sajnálkozva kijelenteni, hogy nem tudom, az illető ministeriumnak mellyik osztályát kelljen vádolnom; de ezen szerencsétlenség a' puskapornak fellobbanása különböző helyeken, már háromszor történt. De épen ez teszi szükségessé, hogy e' részben kielégítő vizsgálat tés-

sék és kérelheltenül lakoljon az, a' ki bűnös. (helyes.) Most átmegek tárgyamra.

Ezelőtt nyolcz nappal volt szerencsém a' t. háznak előterjeszteni hazánk állapotának rövid rajzát. Azóta nem történt semmi különös, legalább nem történt semmi olyan, a' mi bennünket csüggeszthetne; ellenben történt olyan, a' mi a' hazafinak lelkét felemelheti.

Akkor azt volt szerencsém mondani, hogy az északi vitéz hadsereg Komáromnál van. Az nincs ott többé. Komáromban van 25 ezernyi seregünk, és Komárom e' szerint olyan a' maga fegyveres erejével, mint a' nap a' maga sugaraival. Bir elég erővel arra, hogy biztosítsa a' várat, hogy védje, fedje az ország azon részét akképen, hogy, vagy azon országrészt megfogja tartani a' nemzetnek, ha az ellenség ott elegendő erőt nem fog hagyni, vagy eszközli, miként a' várórségnek ártalmatlanná tételére olly nagy erőt kell fordítania az ellenségnek, melly könnyebbíti hadi-munkálatunkat az országnak különböző vidékein.

Görgei pedig a' maga seregével lejött. Vácznál, jul. 14-és 15-kén csatákat vívott, mellyekben az ellenségnek mintegy 2000 halottja és sebesültje volt.

Rétságon jul. 16-án ismét csatát vívott: ez kisebb volt, de reánk nézve szinte kedvező.

Az utolsó csata volt Losonczon 18-án, a' hol az ellenségnek seregét ismét visszavervén, többé az ellenség által nem háborgattatott. 25-én pedig a' Titszát áthalhgván, elvégre teljesült a' kormánynak azon kívánsága, hogy sergeink különböző részei most már kapcsolatban vannak, és így az országos hadi munkálatba tökéletes egység és összhangzás fog hoztathatni.

Vetter altábornagy megoldotta azokat, miket hadseregével az ország alsó részeiben megoldani kellett. Biztosította azt, hogy Temesvár ostroma tovább is folytathassék.

Pétervárad feloldoztatott az ellenség ostroma alól. És most Pétervárad, alsó Magyarországnak e' büszkesége bizony nyugtató, mint a' sas sziklafészkében, mert ujjalag ellátatván mindennel, ha netalán ujjalag körülvétetnek, 10 hónapos ostromnak nyugton nézhet elébe.

Bem Erdélynek hőse és megszabadítója azt jelenti: hogy Erdélyben a' dolgok jól mennek. A' székelyek közül seregét 15 ezerrel szaporitá, és naponként igyekszik többel szaporítani. Voltak egyes apró csaták, egyes őrnagyoknak vezérlete alatt, mellyek nem ütöttek ki reánk nézve kedvező; de ez nem bir jelentőséggel, mert Bem az egész székely földet tisztán bírja. Az ellenség vele csatába eddig nem ereszkedett, S.Sz.györgyöt, alig két órai harc után, birtokába kapta, mig az ellenség a' maga erejével egyfelől a' Beszterczén tuli vidékre, más részről Brassóra van szorítva.

Bem maga pedig felragadta a' szabadság zászlóját, és azzal Moldovába bement, hogy szövetségbe hozza velünk azon népet, melly ugyanazon zsarnok alatt nyög; hogy azon hosszszason sanyargatott földre a' szabadság szent fáját átplantálja, és hogy megtanítsa a' népet arra, mikint van egy hatalom, mellyel a' szövötközött zsarnokok erejét meglehet törni, és ez: „a' szövötközött népek ereje.“ Biztositni akarja a' szabadságot Moldovában, azon szabadságot, mellyet azon országnak lakosi fegyverrel kivívtak, mellynek megadásában a' Porta megegyezett, és tőlök csak az oroszoknak beavatkozó zsarnoksága által vétetett el.

Adja isten, hogy a' nép Moldáviában és Havasalföldön belássa elvégre, hogy a' magas portának oltalma alatt frigyben kell velünk állania, mert velünk megélnék, de nélkülünk csak tengeni csak sinleni fognak a' világ végéig.

Adja isten, hogy tanulják meg a' világ apró népei, miként az apró népeknek sorsa az, hogy ha nem szövötköznek egymással a' nagyobb nemzetek által, vagy elfelejtetnek, vagy eltiportatnak.

A' mi illeti a' külföldi viszonyokat, azóta Angliában a' közvélemény részünkre teljesen megnyerett, a' legújabb tudósítások szerint.

És az angol közvélemény olly hatalmas, épen mivel lassan, hígadtan, de biztosan fejlődik, melly utasítól, sőt parancsolólag jegyzi ki azon ösvényt, mellyel kell a' kormánynak járnia.

Átallátta az angol nép, hogy azon felvilágosodott politikat, melly az övével rokon, csak Magyarországnak keresheti mind a' polgári ügyekre, mind a' kereskedelmi érdekekre nézve.

Belátta azt, hogy Magyarországnak kormánya, és Magyarország, azt hiszem nemzetgyűlése is, sohasem fogja építeni és elfogadni egy szűkebbül, 's az országokat és népeket egymástól bidegen, ellenségesen elkülönző védvámrendszerét, hanem mindinkább fog hajolni a szabad kereskedelemnek azon nemes, tág, emberi elvéhez, mely ha a végsőkéig vive határos is a képtelenséggel, de egyedül azon elv, mely józanul felfogva, a világ civilizációjának, és a világ-kereskedelmi nézeteinek és kívánatainak leginkább megfelel.

És azt hiszem, hogy már magában ez oly alap, oly érdek, oly elv, mely Angol és Magyarország között hosszabb életű frigy kötésének szolgálhat talpkövéül.

Franciaországra nézve ugy látszik, elkövetkeztek a bánat napjai.

Rómát, hadserege bevette. Midőn e győzelem a kamarában bejelentett, a kamara nem örült. Pirulva balgatta, szégyenelte saját győzelmét.

Talán az első győzelem a francia történetben, melyre a nemzet nem büszke, nem büszke pedig azért, mert sokan azt hiszik, hogy a dicsőséget a francia nemzet megvásárolta a becsület rovására. A francia politikát itt maga a francia fegyver buktatta meg. Saját művét döntőjeletti össze. De ugy látszik, nem sokára el fog következni az éberdés ideje, 's Franciaország szendergése után még nagyobb lesz, mint volt azelőtt.

A mi illeti a hadsereg munkálkodását, mely hennünket itt a szomszédban legközelebről érdekel, az ellenség három hadrészen Abony, Órkény és Halas felől nyomul elő. Perczel tábornok ott áll hadseregével, a mely hadsereg még aként fog szaporítani, hogy azzal mindenesetre kilátásunk lehet a győzelemre. Mind a mellett is azonban azon véleményben vagyok, hogy illy körülmények között nem lehet, hogy a kormány tovább is itt tartsa székhelyét, és hogy a nemzetgyűlés tovább is folytathassa itt üléseit, tanácskozásait.

Mind ezek kombinálása után tehát a háznak két jelentést terjeszték elébe:

1-ször azt, mikép a kormány elhatározta, hogy székhelyét innen más vidékre áttegye, és

2-or azt, hogy indítványozza, mikép a nemzetgyűlés függeszse fel egy időre üléseit, és hagyja meg a kormánynak, 's illetőleg a ház elnökének, hogyha a hadmozdulatai megengedik, valamely helyen biztosan összeülhetni, azon esetben a korelnököt a kormány szólítsa fel a ház ülésének folytatására. (Helyes.)

Ha a ház ezen pontok felett határozand, lesz szerencsém még néhány indítványokat e mai ülésben megtennem.

Elnök: Először is a jegyzőkönyv vitelére Szacsvai urat, a szőlők jegyzésére Irányi urat szólítom fel. Egyébiránt a mi az előadott szerencsétlen esetet illeti, hogy az megvizsgálásuk, a bűnök büntetessék, és a szerencsétleneket az álladalom segélye, — azt a ház helyesli. — A másokra nézve, ugy látom, a képviselőház, most is egyakarattal azon határozatot hozza, melyet hozott július 2-án, hogy a hadjáratnak jelen körülményei közt a nemzeti gyűlés üléseinek Szegeden való tartását felfüggeszti, egyúttal marad azonban mindaddig, míg a haza megmentve nem lesz, most követe a kormányt Nagyvárad felé. Meghagyatik azonban a kormánynak és korelnöknek, hogy mihelyt a körülmények engedik, a nemzetgyűlési tanácskozásonak helye és napja megállapítván, ez, a lehető legnagyobb nyilvánossággal közzé tétessék, hogy a nemzetgyűlés tanácskozásait ismét folytathassa.

Duschek Ferencz, pénzügyminister: Uram! A múlt évi augusztus hónapban méltóztattak, akkori pénzügyminister Kossuth Lajosnak 61 millió ftnyi hitelt szavazni, azon hitel már kevés idő múlva, és így 11 hónap alatt kitélik. Szükséges tehát arról gondoskodni, hogy miként lehessen a költségeket fedezni. A kuforrások, melyekre most lehetne appellálni, nem hoznak be semmit. Midőn Debreczenben bator voltam, az adó tervét indítványozni, azt reméltem, hogy az segíteni fog a status-financián, de a jelen körülmények nem engedik az adó behajtását; — azért nem marad más hátra, mint ujonnan felkérni a t. házat, hogy nékem új hitelt nyitni sziveskedjék 60 millióig. — Nagynak látszik ugyan a summa, de ha tekintetbe vesszük a körülményeket, és a roppant kiadásokat nem épen oly nagy az 59 millió, mellyel eddig hadjáratunkat fedezni tudtuk. Más országokban nem tudok példát hol 11 hónapi harcot illy csekély summával tudtak volna rendezni. (Igaz.) Én szentkötelességemnek fogom tartani gazdálkodni a hol lehet, de vannak esetek hol nem szabad gazdálkodni; a sereget fizetni, 's tartani kell, és ha továbbá is a harcot folytatni akarjuk, pénzre van szükség. (Közfelkiáltás: megadjuk.)

Elnök: Tehát végzésül kimondom a háznak általán akaratát abban, hogy az elősorolt okok és körülményeknél fogva a pénzügyministernek a haboru folytatására 's egyéb országos szükségek fedezésére 60 millió hitel adatik azon feltételek alatt, is azon körülírással, mint volt tavaly a 61. millióra. (Helyeslés.)

Szemere Bertalan, ministerelnök: Ha Magyarország multjába visszapiantok, ugy látom, hogy Magyarország a multban nem az élők hanem a halottak országa volt.

Kiváltsággal bírtak egyesek; emberi joga nem volt senkinek, az volt az élő egyének sorsa, a nemzetiségeké pedig az volt, hogy felettök, mindnyájok felett egy nagy halott uralkodott Rómának nyelve.

Sok idő kellett ahhoz, míg a magyar nyelv illő helyét elfoglalta, sok munkába került, míg a magyar nyelv diplomatikai

polczra felemelkedett. És a hova a magyar nyelvnek fölemelkedni nem kellett, mert nem volt diplomatikai hely, mert s orosz szempölből nem volt szükséges, azt nem foglalta el a többi népeknek és nemzetiségeknek nyelve, hanem elfoglalta ok és szükség nélkül, vagy a német vagy a latin nyelv.

Bekövetkezett a forradalom. Minden forradalomban csak annyi élet van, mennyi erő mennyi igazság és a mennyi életrevaló eszme van benne.

A mi forradalmunknak három alap eszmei vannak, melyeken mind meg annyi oszlopokon nyugszik.

Az első eszme: a kormányformának megigazítása.

Eddig az ország kormányzati tekintetben gyámság alatt volt. Tehát be kellett hozni a parlamenti kormányformát, hogy a nép maga igazgassa magát, a nemzet maga intézkedjék sorsa felett.

Második eszme volt: az egyéni jogok biztosítása. Elkeltt törölni királyságokat, ki kellett mondani, a jog és kötelességbeli egyenlőséget, hogy azon elv kimondatván tekintessék az érdem és ne a név és ezim, jutalmaztassék a képesség, és ne az ösök hosszú sora, vesztse el koronáját a nemes gróf és herceg, hogy mindenk, kik az országban laknak megnyerjék azon egyenlő koronát, egy koronát, mely ezen szóban rejlik: szabad polgár és szabad ember.

A harmadik nagy alapeszme a nemzetiségek és népiségek szabad kifejlődése.

Engedjessék minden népeknek a nemzet szabad kifejlődés. A nemzetiség nem cél hanem eszköze a szabadságnak, mint a szabadság sem cél. Hancem eszköze az emberi és polgári tökéletesedésnek! — És e kifejlődés semmi más tekintet által ne korlátoztatnék, mint a statussegység fenntartásának és a célszerű gyors, pontos közigazgatás lehetőségének tekintete által. (Helyes)

Az első eszme életbeléptetett.

A második eszme a jog és kötelességbeli egyenlőség, oly gyorsan, oly hamar ment át a nép véérébe, és annyira mindent megrázkódtatás nélkül, mint az, sehol nem történt.

A harmadik, a népiségek kifejlődése iránt még kevés történt az országunk haboru viszonyai miatt.

De azt hiszem, bekövetkezett a legvéso az idő, hogy a nemzetgyűlés elveit e részben nyilvánítsa. Jól tudom, hogy a lázadott románok és rácok között vannak, kik a szegény népet személyes nagyravágásoknak, önzéseknek áldozzák fel, de vannak, lehetnek, kik nemzetiségükre nézve a jövendő előtt aggodnak, és ezeket meg kell nyugtatnunk, miattok 's magunk miatt.

Én tehát azt tartom, a nemzetgyűlésnek nyilatkoznia kell. Hadd lássák a népfajok, hogy mi nem akarjuk azon osztrák politikát követni, mely minden népeket egymás ellen ingerelvéen, elnyomott. Hadd lássa Európa, hogy azon magyar nép, mely földet megosztá a többiekkel, mely a szabadság harcot maga víja főképen, mely évek óta maga küzd, valamennyi néptársai jóllétéért, hadd lássa Európa, hogy mi magunk vívtunk: Hadd lássa a világ, hogy mi a legújabb forradalmak életjeleit jól ismerjük, hogy míg a régi forradalmak csak a szabadságot kívánták és nyerték meg, mi értjük az új történet új forradalmait, és hogy mi nemcsak a szabadságot adjuk meg a polgároknak, de megadjuk a népeknek saját nemzetiségüket is. Mi kik e földet meghódítottuk, kik nevet adánk a birodalomnak, kik minden százdában új harcot kezdünk a szabadságért, mi minden népet testvérünknek tekintünk, e szó él szívünkben, nemcsak ajkunkon van.

Ezen elvekből kiindulva, melyek a magyar politikát a régi előítéletekből kiemelik, 's a nemzetiségeket nem ellen, hanem öszhangú tetelek gyanánt tekintik, van szerencsém egy javaslatot előadni, melyet benyújtok nem törvényjavaslat alakjában, hanem akkép, hogy azt egy részül mint elvet jelentse ki a ház, mely mind az illető népeknek, mind Európának tudomására jöjjön, — részint mennyiben a kormánynak ideiglenes részletes intézkedést kell tennie; ezen tekintetben szolgáljon utasításul rendező intézkedéseiben. Illy értelemben van szerencsém felolvasni e következő javaslatot:

Az országban levő különféle nyelvek 's görög szertartású egyházra nézve, addig is, míg a kidolgozando alkotmány szerkezetéhez képest részletes intézkedés törvényhozás útján történne, részint a haza nem magyar ajkú polgárainak bővebb megnyugtására, részint a kormánynak ideiglenes rendezési intézkedéseiben utasításul, határozatképen kijelentetik:

1. A magyar birodalom területén lakó minden népiségek nemzeti szabad kifejlődése, következökből ezennel biztosítottik: 2. Országlati, közigazgatási, törvénykezési hadi-ügyekben, mint diplomatikai nyelv a magyar használtatván, az országban divatozó minden más nyelvek használatára nézve kimondatik:

3. A községi tanácskozásokban mindenki akár magyar, akár anyanyelvén szólhat: a jegyzőkönyv pedig a községben divatozó nyelvek közül azon nyelven fog vezetetni, mely szabad választás szerint megállapítottik.

4. A törvényhatósági mindenféle ülések tanácskozásaiiban mind az, ki szélásra feljogositva van, véleményét és szavát, akár magyar, akár anyanyelvén előadhatja.

Melly törvényhatóságban valamely népfaj az összes lakosság számának felét túl haladja, ott a jegyzőkönyv, ha kívántatik annak nyelvén is szerkesztendő.

De a levelezések a nemzetgyűléssel, kormányzattal és minden más törvényhatóságokkal mindig magyarul vezetendők.

5. Ha az esküdtsek vagy az első bíróságú törvényszékeknel a szóbeli eljárás behozatik, a 4-ik pont alatt kimondott elv ezen bíróságok előtti eljárásokra is kiterjesztetik.

6. A mely nyelv, községnyelvvül meg van állapitva, azon községben a nemzetörök ugyanazon nyelven fognak vezetettetni.

7. Az elemi tanodákban tanítási nyelvül mindig a községi, vagy illetőleg az egyházi nyelv fog használtatni.

8. Az egyház községnek anya könyvei, és egyházi ügyei, az egyházbeli község anyanyelvén fognak vezetettetni.

9. Folyamodványát mindenki anyanyelvén is bár hová be-nyújthatja.

10. A görög szertartásuk zsinata összehivatván, egyházi és tanodai ügyeikben mint bár mely más hitfelekezetteliek, szabadon intézkedhetnek, püspökeiket szabadon választathatják, a román és szerb ajkuk egyházbeli egységének kérdése szinte e zsinatra bízotván.

11. A görög szertartásuk egyházi és tanodai mindazon kedvezményekben részesítettnek, melyek az álladalom által más vallásbelieknek meg fognak adatni.

12. Tanodai és egyházi alapítványait a görög szertartásuk kizárólag magok kezelendik.

13. Számukra a budapesti egyetemnél külön hittankar fog felállitvatni.

14. A hivatalra 's tisztségekre alkalmazás, nyelv és valás figyelembe vétele nélkül általában az érdem és képesség szerint fog történni.

15. A kormány felhatalmaztatik és illetőleg kötelességbébetetik, ezen elvek alapján fogatositani illető rendeleteit és intézkedéseit.

16. A kormány felhatalmaztatik, különösen a románok és rácok előadandó jogszerű kívánatainak eleget tenni, sérelmeiket orvosolni, rendelet, vagy a nemzetgyűlésen hozandó törvény által.

17. A kormány felhatalmaztatik, mindazoknak, kik az általa kitüzendő idő alatt fegyvereiket letévén, megtérnek, és a függetlenségi esküt leteszik, a nemzet nevében megbocsátani.

Ezek azon elvek, melyeket a kormány alapjául kíván letenni oly politikának, mely igazságos lévén áldást fog hozni a nemzetre, alkalmasint Európa többi népeinek is politikailag fog szolgálni arra nézve, hogy a különféle népek kifejlődését a statussegység fenntartásával mikép lehet párosítani, mely feladat eddigelé mindig némelly nemzetiségek teljes elnyomásával, és nem azok érdekeinek kiegyenlítésével, jogaiknak méltánylásával szokott megfejtetni.

És én azt hiszem, hogy ezen határozat a nemzetgyűlés mind belátásáról, mind magasb és elveiben szabadabb politikájáról oly kedvező tanubizonyságot fog tenni Európa előtt, hogy ellenségeink fogyni, barátaink szaporodni és diadalunk ez által elősegített fog; mert, uraim, a világon minden gyenge, csak az igazság ereje ellenállhatatlan. (Helyeslés; némellyek a javaslatnak kinyomatását kívánják.)

Elnök: Két vélemény van, egyik az, mely kiakarja nyomtatni azon indítványt, hogy azután vétessek tanácskozás alá; a másik, mely most tüstént elakarja fogadni.

Irányi Dániel: A kinyomatásnak nem lehet célja egyéb, mint az, hogy a képviselők előlegesen és kellőleg megfontolhassák azon tárgyat, mely előbb terjesztett; — de mivel köztudomásu dolog, hogy mi ezen tárgyat három napon keresztül titkos ülésben tárgyaltuk, azoknak kinyomatását, melyekben megállapodtunk feleslegesnek 's a javaslatot el fogadhatónak tartom.

Nyári Pál: Röviden kinyilatkoztatom, ha önök egy illy nevezetes, és Magyarország életét — véleményem szerint — vesélyeztető tárgyat (zaj) tett indítványt, a nélkül, hogy a formák megtartassanak elfogadnának, én azt előre egy nyílt erőszakolásnak nyilvánítom (zaj).

Madarász József: Engedjenek meg önök, Irányi Dániel okoskodása engem nem gyöz meg a kinyomatás kérdése iránt, — mert azt mondá, mikint azért ohajljuk kinyomatni, hogy mi magunk értsük meg mi van benne. Én nem csak azért ohajtom kinyomatni, hogy magunk értsük meg, hanem azért, mert ohajtom tudni a közvéleményt, mert a képviselők kötelesek magukat a haza közvéleménye iránt kívált a nemzetiség tárgyában igazolni (zaj.) Ezen ok az, mellynél fogva erőszakoltnak látom ezen tárgyat, mely titkos ülésben felvéve a közvélemény itélőszéke elől elvonatik! (zaj.) Én azon ember vagyok, ki pártolok minden szabadságot, és ha látnám, hogy a magyar faj volna az, mely a szabadság ellen volna, inkább azon fajhoz állnék, mely a szabadságot istápolja. De miután látom, hogy azon honban, hol a vitez székelyek küzdenek a szabadság mellett azon nemzetiségek irányában, melyeknek nem mondom, hogy a méltányos jogokat meg nem kell adni, még is azoknak közvéleménye nélkül, kik fenntartják a haza szabadságát, ezen kérdést elhatározni, sem helyén, sem rendén lenni nem látom. Azért a kinyomatást kívánom, és ha önök szükségesnek látják a hazát nemzetiségi béke által fenntartani, akkor hol maradtak azon még el nem törtölt hűbériségi viszonyok? követelm vegyék fel azokat előbb. azután ezt, mert a hűbéri viszonyok eltörlése minden fajt inkább kielégít (zaj.) Én tehát azon pontok kinyomatására szavazok, és ha önök felakarják venni hazánk külön fajú lakosai nemzetiségi kérdését, én a hűbéri viszonyok rögtöni eltörlését kívánom.

Batthyány Kázmér, külügyminiszter: Vannak olyan dolgok, melyeket természetüknél fogva elhallgatni nem tudok. Ha van valaki Magyarországon, ki a hűbéri viszonyoknak kiegyenlítését a kibékülés alapjára fekteti, ki a magyar népet egy állásba, egy sorba teszi a magyar nemzetiségnek elengedéseivel: arról, habár minő népszólok is, azt mondom: hogy ő a népeknek legyalázója, rágalmazója. (Helyes. Ugy van.) A magyar nemzetben több erkölcsiség, több erény van, mintsem hogy a magyar népet meglehetne vesztegetni. (Igaz.) Ennyit kívántam az előttem szólott képviselő úr észrevételeire megjegyezni.

Mi a tárgyat illeti, méltóztassanak a dolgot bíggadsággal megfontolni. A szóban levő határozati javaslat két napi tanácskozással tárgya volt, s mind azok, kiknek e részben észrevételük volt, azokat előadták, és így történt, hogy a mai nyilvános ülésbe behozatott.

Megengedem, hogy rendes időben minden indítványnak előbb kinyomatni, s azután tanácskozás alá jöni kell; de bátor vagyor a képviselőházat emlékeztetni arra, hogy miniszterelnök úr épen az előbb nyilatkozta ki, mikép az ellenség közel levén, noha reményünk van, hogy Szegedet elfoglalni nem fogja, mégis itt Szegeden sem a kormány, sem a képviselőház biztonságban nem maradhat. Ennek folytán méltóztassanak tehát megemlékezni, mikép nem vagyunk azon rendes kerékvágásban, mint teszem az 1848-ki vagy más országgyűlés Pórszonyban, hol minden szokott formalitást megtartani lehetett, s akkor is eleget kiáltoztunk a slendrián ellen, hogyan kívánhatják tehát valaki, hogy most, ily sürgős körülmények közt ragaszkodjunk a formalitásokhoz? (Helyes.)

Egyébiránt nem akarok itt mintegy boszankodva a felemeltt erőszakra nézve felszólalni, hanem azt mondom, hogy ha valaki azt állítja, mikép az oly törvényeknek, vagy határozatoknak sürgetése, melyet az ország lecsendesítésére lelkiismeretesen a legfontosabbnak tartunk, a kormány részéről erőszakolás: akkor kénytelen leszek azt válaszolni, hogy a határozati javaslat kinyomtatásának indítványa nem egyéb, mint a céljának kijáratása. (Ugy van, helyes.)

Bezerédi István: Én is a formáknak embere vagyok, tisztelem a formákat mint a polgári társaság céljainak leghatalmasabb rugóit, s mint azon célok elérésére szükséges eszközöket; azonban azt hiszem, hogy a formákat valamint Nyári Pál tisztelt barátom, úgy más sem fogja céloknak, hanem mindig csupán eszközöknek tekinteni, s ez a jelen ügyet eldönti.

A világon semmi sincs, mi feltételektől ne függene, s így ha a feltételek az eszközöket lehetetlenné teszik a célra nézve, ha olyanok a körülmények, hogy a cél a rendes eszközökkel elérni lehetetlen; akkor nemcsak nem tanácsos, sőt nem is szabad az eszközöket alkalmazni; mert különben azon hibába estünk, hogy a betűhöz ragaszkodván, a lelket elöljük. (Helyes!) Ezek folytán én a jelen tárgyra nézve szükségesnek látom, hogy a szokott formák felfüggesztésével, a kivétel egyébiránt is a szabályokat csak erősíti — a jelen tárgyat azonnal tanácskozás alá vegyük, annyival is inkább, mert mit Madarász József képviselő úr a közvélemény megnyugtatójáról mondott, azt nem hiszem hogy komolyan mondotta volna. (nevetés) mert hiszen a ki a nemzetiségeknek évtizedeken keresztül tartott harca után, s most midőn nemcsak Magyarországon, de egész Európában mindenki csak a háborúról beszél, a közvéleményt akarja kipuhatolni, az nem áll olyan alapon, millyenre egy képviselőnek nézetét bázisoznia kell. (Tetszés.)

Éa részemről azt hiszem, más kérdés az, ha valjón van-e valakinek a szóba hozott határozati javaslattal ellenkező véleménye vagy nincs? Ha van, adja elő, és a többség határozni fog; hanem hogy miután e tárgy szóba hozatott, már most végzést vagy határozatot kell iránta hozni: ezt úgy hiszem mindenki elmulaszthatlanul szükségesnek fogja tartani. Ennél fogva miután a jelen körülmény a nemzetgyűlésnek e tárgybani intézkedését elhalasztatlanul szükségesli el annyira, hogy a szokott formákat megtartani nem lehet: azt gondolom ez elég ok arra, hogy a formalitások mellőzésevel, azonnal a határozat megállapításához fogjunk, s kinek észrevétele volna, azt tegye meg, valamint én is erre jogomat fenntartom: de nem tartom szükségesnek sem a közvélemény kipuhatolását, sem a formák szigorú megtartását. (Helyes.)

Vukovics Sebő igazságügyminiszter: Én megvallom, sértett érdekek szölk a dologhoz, nem azért, mert megtámadtatott a dolog a forma miatt; azért sem, mert a ministerium szándékában támadtatott meg; hanem mert azon modor által, mellyel Madarász József szólott, megingatva látom azon célt, melly jelenleg szóba hozatott, és látom, mikép köztünk áll a malitjának fulánkja. — (Ugy van, helyes! Tapsolás.)

Elnök: Ne méltóztassanak a dolgot oly tüzzel vinni.

Vukovics folytatja: Én méltánylom mindenkinek agyálját, és midőn Nyári Pál szólott, ki szinte az ügy ellen nyilatkozott, felszólítását mindenki a szokott parlamentarista uton lenni látta; de mikor valaki erőszakolással vádol, mikor azt akarja, hogy a szóba hozott határozati javaslatra a népszerűtlenség bolyege süttessék, s azt látszik mondani, mintha a magyar nép nem akarná a határozati javaslattal foglalt eljárást: akkor azt mondom, bosszúság van benne s rossz akarat a haza ügye iránt. (Ugy van, igaz.) És mikor egy más kérdést, melly iránti sympathiája a háznak tudva van, a hűbéri viszonyok végmépen eltörését szinte akarja előállítani, hogy e miatt ismét a szóban levő tárgy a szerencsétlenség mélységébe

szelveztessek: akkor nem látom át e törvénynek szükségét a jelen időben, a mielőtt óhajtható, hogy egyetértésben, békében és egymás iránti szeretetben, mint a testvériségnek elvölől áthatott testület váljon el a ház, ha a hadi körülmények arra kényserítik.

Én tehát véleményemnél fogva arra kérem a házat, hogy, ha, mint tisztelt társam említette, a javaslatot békével és jó akaratral nem akarja elfogadni, inkább ne szóljunk hozzá; mert ne gondoljuk, hogy nincsenek emberek, ha nem is közöttünk, hanem közel hozzánk, kik akarni fogják elhatározni, hogy a magyar törvényhozásnak a szóba hozott határozati javaslat nem volt akaratja, sőt annál a legnagyobb ellenszennel találkozott, hanem a ministerium által reá kényszerített.

Kérem tehát a tisztelt képviselő házat, méltóztassék a szövegben forgó javaslatot elfogadni azon egyetértéssel, melly a népekben nyilatkozik; s ne vegye a dolgot, mintha örvendeztető lenne, hanem gondolja el, ha veszélyesen támadtatik meg az ország, s győz az ellenfél: akkor nem arról fogunk tanácskozni, hogy szabad legyen-e magyarul beszélni, hanem a kormányzat is német lesz, vagy isten tudja minő. (Igaz.)

Ha tehát ezem kis eszközzel is megközelítjük a célt, s megtarthatjuk a házat a magyarnak, örömmel kell hozzá nyulni. Neveltséges dolog a közvéleményt emlegetni. Ugyan definiálja a képviselő úr a közvéleményt! Ha valamennyi tót, rácot és oláhot megkérdeznénk, bizonyosan azt felelné, hogy ez kétségkívül a lehető legkevésbé, s azért neveltséges e tárgybán a népre appellálni. (Ugy van.)

Ennél fogva megvallom a felszólalást igazi kebelbeli fájdalommal vettem, nem mert a ministerium szándéka vételt gyaruba, mert ez a parlamentarista életben ha nem is rendes, de mégis szabad dolog, hanem fájaltam azért, mert az ügynek ártott, s mert le fogja róla vonni a jellemet, hogy ezen határozati javaslat jó akaratral s teljes készséggel fogadtatott el. Én kérem a t. házat, ne engedje, hogy ez ügyben hasonló felszólalások történjenek.

Vlad Alajos: (Szavazzunk) Ha a javaslat a ház által általános szavazattal elfogadtatik, úgy nem szólok hozzá. (Jól van szavazzunk.)

Szacsvai Imre: Én részemről csak azt kívánom, hogy a szerkezet egy mint megállapított, fogadtassék el.

Halász Boldizsár: A zárt ülési tanácskozást, nem tartom valamely javaslat igazi tárgyalásának, és a jelen tárgyat sokkal fontosabbnak hiszem, hogy sem felette egyszerű igen vagy nemmel szavazhatnánk.

Nem akarok azok közé tartozni, kik azt mondják, hogy minden javaslatot ki kell nyomtatni; hanem azt kérdezem, midőn a ministerelnök azt mondja, hogy függesszük fel üléseinket, miért kívánja, hogy most, minden tanácskozás nélkül ily nagy fontosságú tárgyat egyszerű igennel fogadjunk el? Ha megvághatnánk tartja a kormány a tárgyalást, nem fogunk a tárgyra igen vagy nemmel szavazni, hanem hozzá szólunk: mert minden képviselő kötelességének tartja a részben, a h. véleménye az előterjesztett javaslattal meg nem egyezik, nézetét kimondani, s ha valami, bizonyosan e tárgy az, mellyre nézve köteles a ház a közönség előtt magát igazolni.

Ha tehát a kormány azonnali határozást kíván, nem bánom, ne nyomassék ki a javaslat; de abba nem egyezem bele, hogy csak egyszerű igen vagy nemmel szavazzunk, hanem kívánom, hogy a tárgy felett tanácskozzunk. Még azt sem bánom, ha e részben egy általános elv állítatnék fel, s tüzetnek ki a kormánynak irányul; de hogy pontokra redukált instructio adassék, ebbe bele nem egyezem. (Szavazzunk.)

Irinyi József: Csodálatosnak tartom, hogy e részben a képviselőház már régen törvényt nem hozott. A mint Austria ellen fegyvert emeltünk, egy nagy kénytelenségbe estünk, abba t. i. ha egyszer Austria ellen hadat folytatunk, hogy ezen szerep lett volna feladatunk, mellyet Austriának kellett volna eddig vinni, t. i. a népek szövetségének eszméjén — a külső népeket értve — a népek kiengesztelődése elvén, — a belső népeket értve — a birodalomban nagy hatalmat alakítani. Ha Magyarország ezen politikát nem követi, akkor győzhet, akkor legidőzhatja az osztrákokat és muszkákat; de semmi esetre sem fog győzedelme állandó maradni. — Szükségképen kell tehát, hogy a magyar meggondolja, felfogja és elhatározza, hogy neki ily alapon, ily elvek mellett kell egy országot, egy nagy birodalmat alakítani, és nagy hatalom lenni. Ha ez nem történik, semmi sem lesz a hatalmas országból. Ezért csodálok, hogy e tárgybán már régen a ház törvényt nem alkotott. Más részről a dolgot igen egyszerűnek tartom. Nevezetesen vannak külső, vannak belső ellenségeink. A statuspolitika azt kívánja, hogy először emezeket igyekezzünk lefegyverezni a béke útján, hogy amazokkal annál könnyebben bánhassunk. Minthogy tehát Austriával nem akarok békülni, de akarok békülni a belső népfajokkal, elfogadom a javaslatot. (Helyes! és, szavazzunk.)

Gózmán: (Szavazzunk.) A mult országgyűlés megállapította a szabadságot, kimondván azt e szavakban „szabadság testvériség, egyenlőség“. Az értelmiség feltudta magát eziránt találni mindenütt, csak a roszelekkék nem; s a tudatlanabbak jöttek aggodalomba különösen a nemzetiség kifejlődésére nézve stb. Azt mondja Madarász József, hogy előbb való az urbéli kérdés. Én pedig azt mondom, hogy előbb való a közbéke a hazában az urbéli kérdésnél mert ha közbéke van, akkor lehet reményesség a haza megmentéséhez. Van jogom hivatkozni a magyar becsületes népre, ki ismeri azokat, kik ok nélkül feláldozták életüket. Kérdelem, tetszik-e önnek (Madarászhoz), hogy a havasok között öletnek a magyarok, hogy elvesznek a becsületes polgárok, és elvesz az ország jövődjé. Hogy önnök nincsen igazsága, azt érte minden ember; azért elfogadom a ministeri javaslatot.

Szirmai József: Én az igazságügyi miniszter előadását magamévá teszem; de kívántam volna, hogy a parlamenti szó-lásmóddal némileg nygbe nem férb kifejezés — (zaj) — Egyébiránt igen különösnek tartom; hogy némelyek magokat a közvélemény előteremtőinek és a nép organáinak tartják, s magoknak e részben némi kiváltságot tulajdonítanak. Különösnek tűnt fel előttem, midőn Madarász József oly aggodalmas felszólalással járult ide, mintha ezen határozat rögtönözve lenne. Hiszen ez 3 napi tárgyalásnak szolgált alapul; én szerintem hatalmas eszközül fog szolgálni a haza megmentésében. Hogy e határozat kinyomassék, vagy osztályonként tárgyalassék, nem tartom szükségesnek. Egyébiránt tegye fel az elnök a kérdést: elfogadjuk-e általánosan, vagy még tárgyalni akarjuk?

Csányi László közlekedési miniszter: A ministeri javaslatot, mint a kormány egyik tagja helyeslem, s iránta észrevételeim nincsenek. De van észrevételeim az előttem szólott képviselő úr néhány szavára, miszerint Madarász Józseftől azt kérde, tetszik-e neki, hogy a magyarok a szabadság, egyenlőség és testvériség tekintetéből, és nem azért járultam hozzá, mert a havasok a magyarok öletnek. Ez bizonyos félelmet jelentene. Én tagadom, hogy a magyar vitézség, melly szembe száll az osztrákkal és oroszokkal, félne az oláhtól. A mit a magyar tesz, azt teszi a testvériség és egyenlőség szempontjából; sohasem félelemből, hanem elvből. (Helyes.)

Elnök: Ezen tárgy iránt kétféle a vélemény. Egyik kinyomatni kívánja, és azután tárgyalás alá vétetni; a másik vélemény pedig az, miszerint arra hogy kinyomassék, most sem alkalom, sem idő sem szükség nincs, s azért a ministeri javaslatot elfogadtatni kívánja. Azok tehát, kik a ministeri javaslatot elfogadják, méltóztassanak felállani. (A képviselők általános többsége felállott.)

Szemere Bertalan belügyminiszter és ministerelnök: Méltóztassanak megengedni, ha azoknak ismét eleget nem tehetnek a kik a formához mód és szerlelett ragaszkodnak, meg nem fontolván, hogy forradalmi időben a formák elvesztik a házat, békés időben megmentik. Azonban kénytelen vagyok a t. ház figyelmét, egy nagy elvre, egy nép-osztályra felhívni.

Én Magyarországot most úgy képzelem, hogy ennek különböző népei össze vagnak gyűlve egy lakomázó nagy asztal körül. Az asztalra el van rakva a népek vagyona, élete békéje, szabadsága, becsülete, dicsősége szerencséje, reménye a jövővendőnek, áldása a maradéknak. Magyarország minden népei az asztal körül vannak és védelmezik azt utolsó csepp vérig, a halálig. Oldalt azonban áll egy nép osztály, melly szintén védelmére kélt a kincsekkel megtelhet asztalnak pedig az ő szabadsága nincs az asztalon, az ő becsülete nincs az asztalon, az ő jogai azon jogok között, mellyeknek megvédésében részt vesz, ezen asztalon nincsenek biztosítva, tehát úgy látszik idegen jót, becsületet, szabadságot védelmez, onvan azonban vétet a öbivel egyenlően. Ezen néposztály a zsidó nép osztály. (Éljen.)

Uraim! ha a zsidó nép szinte ott van a csata téren; és vétet ontja egy oly hazáért, mellynek ő még nem kijelentett polgára, ha ő vagyonát, életét örömet feláldozza azon szabadságért mellyt csak reményl. azon jogokért mellyeket még nem bir mint birnak a többiek kik vele harcolnak; azt hiszem, az igazság kívánja, hogy míg egy részről az ellenség még nagyobb kinokkal, terhekkel tetézi mint a többi népeket, eljött az idő, hogy a nemzetgyűlés azon szent elv kijelentését tovább ne halassza. miszerint a zsidók is a hazánk polgárai, (Igaz.) jogban és kötelességben a (kitűnő éjenzés!) többiekkel egyenlők.

A képviselőház e kérdést tárgyalni elhatározta még a mult évben. Debreczenben a nemzetgyűlés ezt ujjolag sürgette, és én akkor, a kormány nevében kötelességemnek ismertem a javaslatot elkészíteni, melly május 24-ről szólvá el is készült.

En azon magyarázatot, ha csak a t. ház nem kívánja, mellyel a törvényjavaslatot kísérem, nem fogom felolvasni, nem hogy a házat ne untassam, hanem mivel a törvényjavaslatban oly igazságok foglaltatnak, mellyeket nem magyarázni kell, hanem csak sziveinkhez nyulva érezni lehet. Felolvassa a javaslatot.

*) Itt közöljük indoklását a zsidókról szóló törvényjavaslatnak, melly a mai ülésben a ministerelnök által felolvasztatott

Azon örök igazságon nyugod elv, hogy vallástól a polgári jogok ne feltételeztessenek, el van ismerve nemzeti új közéletünkben is, de alkalmazása a móses-vallásuakra nézve mind ez ideig elmaradt.

Nincs vallás-felekezeti, mellyből szabadságharcunkban hősök és dúsan áldozók nem támadtak volna; alig van népünk, melly a zsidókat hűségben és munkásságban nemzeti háborunk körül felülhaladná; a jogegyenlőség kimondása újraszületésünknek egyik szükséges következménye, s midőn azt a Móses-vallásuakra alkalmazzuk, az emberi s polgári kötelesség egyszerű teljesítésén túl, a hazafiai érdemet jutalmazzuk meg.

A kormány alapul elfogadja azon állítást mi a képviselőház középponti osztályának véleményében kimondva találattik, hogy t. i. „a legújabb törvényekben foglalt egyenlőség elv alapján, s az igazság és humanitás örök törvényei szerint, de a nemzet osztatlan egységének erejének tekintetéből is a zsidókat politikai és polgári jogokra nézve, az ország többi lakosaival egyenlősíteni kell.“

A kormány alapul elfogadja ama másik szempontot is, hogy a felszabadítás míg egy részről a szabadság és egyenlőség eszméinek megfelelő, úgy más részről a társadalmi és nemzeties egybeforrás igényeit kielégítő legyen.

Azon elvet tehát, hogy a polgárjogok megadását hitagazatok szerint mérni nem lehet, nem szabad, a maga arany tisztaságában kimondandónak véljük. Ez azon egyik legfőbb elv, mellyel és melly által szabadságharcunk süke ülni fog, ebben rejlik örök és dicsőségünk és sorsunk jövődjé. Hallgatnunk e felett nem szabad, halogatnunk nem tanácsos, sem megtagadnunk a kútforrást; az egyenlőséget, mellyből új életünk és dialalunk meríti erejét.

A mi korlátolás a törvényjavaslatban mutatkozik, az nincs ellenmondásban a jogegyenlőség elvével.

Ilyen a bevándorolhatóság. Ez olyan kérdés, mellyt nézve minden ország különböző politikát követ különböző körülményei szerint. Sőt az eltérés, a különbözőség nem jogelleniség egy-szersmind. Azt be kell vallanunk, hogy hazánkban a népfajtar-

Törvényjavaslat a zsidókról.

1. §. A hazának polgárai közt, vallásbeli különbség, jog és kötelesség tekintetében, különbséget nem tévén, ezen elv szerint kijelentjük, mikép a magyar álladalom határain belül született, vagy törvényesen megtelepedett moses vallású lakos, mind azon politikai és polgári jogokkal bír, melyekkel annak bármely hitű lakosai bírnak.

2. §. A törvényes telepedésnek feltételei, ideiglenes rendelettel fogva, a kormány által fognak meghatározatni.

3. §. Keresztény és moses vallású közt köendő házasság polgári következményeire nézve, érvényesnek nyilvánítatik.

Az illy házasság polgári hatóság előtt kötetik, melynek módja, ideiglenesen, rendelet által fog meghatározatni.

4. §. Egyszersmind a belügyminiszernek meghagyatik: a) A moses vallású papjaiból és népválasztottjaiból hívjon össze egy gyülekezetet, részint hogy hitágazataikat nyilvánítsák és illetőleg reformálják, részint hogy jöendő egyházi szervezetekre nézve, a kor kívánataival megegyező javításokat tegyenek.

b) E törvény foganatosítása azon utasítással tétetik kötelességébe, hogy alkalmas szabályok által a moses vallásúak a kézi mesterségek és a földmívelés gyakorlására vezéreltessenek.

Debreczen, május 24-én 1849.

Belügyminiszer
Szemere Bertalan.

Köztaps közt elfogadtatik.

És már most ennek folytában kéresem a házhoz:

1-ör Figyelembe véve a jelen rendkívüli körülményeket, a mikor valamit halasztani annyi, mint veszélyeztetni a hazát, a formától e törvényjavaslat tárgyulására és elfogadására véve méltóztatassanak elállani.

2-ör Méltóztatassanak ezen törvényjavaslatot ha úgy tet-

kaság igen is nagy, és ez óvakodásra int, pusztán önfentartási tekintetben; hogy a szomszéd országokban mindenütt nyomott a zsidók sorsa, következésképp a bevándorlási vágy és tolokodás minden nálunk enyhítés által sokkal inkább élénkítettik, mint az egyéb nem zsidó szomszéd népfajokra nézve képzelt, melyek hasonló súly alatt nem szenvednek. Azonban idő kívánatik arra is, míg a törvényesen megtelepedettek a nemzeti és keresztényi élettel összekapcsolódnak. Tehát jogszertű érdekek követelik, miképen a bevándorlási roham mérsékeltesse. Különben is a betelepülés oly dolog, mit bármely külföldi jogképen nem követelhet, hanem engedelményképen tartozik elfogadni, mert ez nem a közjog, hanem egyenesen a politika szabályainak kifizetése.

Illyen a házasságkötés. A nem lehet más mint polgári szerződés. Meglehet a törvényhozás nem sokára e tért választja minden házasságra állandó szabályúl; az pedig bizonyos, hogy a házassági kötésnek vallásos alapra vitele által a kötetőt összekötésbe hozván; sem a keresztény, sem a zsidó vallásnak nem tennék hasznos szolgálatot. Holott az összekötés a legalkalmas mód azon különvált helyzetnek megszűntetésére, mely a Krisztus és Moses követőit oly folytonos elszigetelésben tartotta egymástól annyi századokon keresztül.

Az, hogy Moses követői hitágazataikat nyilvánítsák, és hogy egyházi szervezetek reformálására alkalom nyujtassék, nem korlátolás, de politika szükség. Joga van ehhez az állodalomnak minden hitfelekezet irányában, melynek polgári és politika állását most rendezni. Nem akar ezzel dogmaiba avatkozni, azokat csak ismerni akarja, mi egyszersmind a népnek, melynek szívében erre vonatkozólag részint szörnyű, részint neveléses balteletek lappanganak, megnyugtatóra szolgál. Magoknak a zsidóknak áll érdekében a népet tévedéseiből kiemeini, és megszűntetni a gyűlölséget, mely az előítéleteken önámítólag táplálkozik.

Kétséget nem szenved; hogy a theocratia korában készült, és a keresztény üldöztetés alatt vagy elmérgesült vagy megkövesedett intézményei a zsidóknak az újabb kor eszméinek, érzelmeinek, érényeknek nem tökéletes, sőt hiányos vezetői. S e hiedelem volt azon akadály, melyen a német kamarákban a zsidók szabadságának ügye mindannyiszor fenakadt.

De az sem szenved kétséget, hogy a zsidó vallásban a népéletben onnét van a sok folt, a sok baj, a sok hiány, mivel majd két ezer éves szolgátság leginkább bűnnek és gyarlóságnak szolgál termőföldül.

De az sem szenved kétséget, hogy bár mi kevés volt a Moses hitszerkezetében rossz, és bár mi sok jó: szabadság hiányában természete a rosszok öregbedni, a jók természete fogyni.

Adjuk meg a zsidó népnek a szabadságot, vegyük le róla a megvetetést, ékesítsük fel az emberi méltóság és polgári önérték nyilvános tudatával, nyujtsunk neki alkalmat ösi hajlékát vizsgálat és javítás alá vehetni, és örömet, boldogságot épen magoknak a zsidóknak szerzünk, a kik polgári életükben legsúlyosabban ép azon útszél és romlott állapot miatt szenvedtek, melyet magok tírtek legnagyobb bajul.

Ezzel összekötendő egyházi szervezetek vizsgálat alá vétele is. A zsidóság kebelében az orthodoxok és reformhajók felekezete naponként mérges gyűlölséggé fajul, ép azért mivel magában a zsidóságban nincs hatalom mely a fejlődést megindíthassa és biztosíthassa. És most ez annál szükséges, mivel külön vált községi szervezetek régi alakjában meg nem maradhat, következésképp annak helyét egyházi tekintetben új intézménynek kell pótolni. Jelenleg minden rabló, minden község egymástól független, mi minden korszerű tökéletesedést lehetlenné tett. E részben összefüggő rendszert kell velök alkotni, mint másrészt lerontani minden válsz-falat, mely a polgári élettől a zsidókat elzárta, hogy ne hasonlítson e népség, az amerikai nagyfolyamokon mutatkozó uszó növényzsigetekhez, melyek egymással szorosán összefüggnek, de a földhöz semmi gyökér, semmi alap által nem kötvék.

A mi arra vonatkozik, hogy a zsidóság a földmívelés gyakorlatára vezéreltesse, ez a kormány dolga, de miután a kormány gyakran változik, a törvényhozás utmutatása nem felesleges, mert megnyugtató a közvéleményt, mert emlékezteti magát a zsidóságot öröklött bajából kivételére, és a kormány intézkedéseinek irányt adván, egyszersmind azoknak alapot is nyujt.

Ezen alapeszmékre van fektetve a törvényjavaslat.

szik tanácskozás alá venni, és mindenesetre módosítással vagy a nélkül törvényes erőre emelni. (Elfogadjuk.)

Azt hiszem az, hogy ez eddig haladt hiba, ha tovább is halad, még nagyobb hiba, mert eljött azon idő, hogy az egyenlőség elve, a háromszáz ezerből álló népre is alkalmazassék, eljön az idő, hogy e nép is legyen a szabadság mellyért vért ontja és áldozza vagyonát, eljött az ideje e nép polgárosodásának ezer év után, és a magyar forradalom nem lehet, ügyének veszélyeztetése nélkül elveinek egyik legnemesbikéhez hűtelen. Közhelyeslés.

Elnök: Nincs ellene semmi észrevétel? Nincs. Így hát ezen törvényjavaslatot a nemzetgyűlés által általánosan elfogadottnak mondom ki. Közhelyeslés. Ez volt egy nagy ünnepe a felebaráti szeretetnek és a kereszténységnek! T. nemzetgyűlés. Sem a ministerium, sem az elnökség részéről nem lévén több tárgy, nem is jelentvén magát senki indítvány tétel végett, egyéb hátra nincs, mint a szerencsés viszonylatásig is boldog napokat kívánni!

Ülés vége 10 egy fél órákor.

Belföld.

Szeged, jul. 28. Mai nap reggeli 8 és 9 óra közt borzasztó szerencsétlenségnek valánk tanúi a Tisza partján.

A városi nép elkezdé immár napi foglalkodását. A piacokon sűrű csoportok hullámoztak fel a alá.

S egyszerre mintha ég és föld össze ütött volna, rémitő durranás rázkodtatta meg az egész várost. A házak ablakai becsakadoztak, falai megrepedeztek, sok helyen be is dőltek. S mindezekhez hirtelen támadt porföleg kavardott a levegőbe.

A Tisza balpartján új Szegeden, a hidfőnél, az ugynevezett Zsótérfele nagy emeletes rakár légbepült.

E ház egy részében, mint halljuk, tüzek működtek. S a nagy mennyiségű lőpor véletlenül felgyújt. Szétrombolta a nagy épület alapjában. Izre porra zúratott szomszédságában több magán ház.

Közlelben tömérdek kár mindenfelé. Számátalan emberélet áldozata a veszedelemnek.

Zapor módra zúgtak át a szétszakadt épület téglá és ködarabjai a Tisza inenső partjára.

A halpiaz, melyen tömegestől állt a vevő és árus népfőve van általszórt kövekkel és téglákkal.

A vész perczei után csaknem fődve volt halottak és sebesültekkel.

Ki tudja hány holttestet fognak még előkeresni a halomban levő romok közül. Azoknak is igen sokra megy számuk, kiket már eddig összeszedtek. Egyébiránt sok helyen nem is emberek, csak szétzúzott emberi tagokat szedhetni össze.

A hidfőnél két gabnával terhelt hajó volt kikötve. Össze van roncsolva mindkettő. Egyik egészen elsüllyedt. A hid azonban sértetlen maradt.

Nem tudjuk bizonyosan, mi volt e veszedelem szülője. Vigyázatlanság-e vagy gonoszság. Egyik úgy mint másik büntetést érdemel, ha az illetők az a helyszínén nem találták legnagyobb büntetéseket.

Ez nem első szerencsétlenség már mióta Szegeden vagyunk. Minapában történt, hogy gondatlanság miatt a várban egy bomba szétycpattant.

Azok, kik a lőpor körüli felügyelettel bármi kis részben megbízatvák, szigorú feleletre vonandók.

Hisszük, hogy a vizsgálat, az igazságos ítélet nem is fog elmaradni.

Árnyékképek Pestről. Két nap óta Budán volt már az osztrák, és még Pesten lobogtak a középileteken a nemzeti zászlók.

Alázatos volt a német, átjárt néha Pestre, de nem bántott senkit, jól lakott, s azzal odább ment.

Budai hölgyek koszorúkat ostromoltak a bejövő osztrák tiszteknek, szép sárga virágokból, fekete középpel fonott koszorúkat, s még ekkor Pesten járt egy lap, a „Forradalom” mely a németet szidta.

Egy este hire futamodik: hogy Kerepes felől Muszkák közelgetnek Pestre. Percz mulva tele lettek az utcák, egy óra mulva üresek mind. A város férjfi népe elhagyta falait, s kivonult az üllői úton. A kórházakból a sebesült honvédek szétfuttak, féllábal, mankóval, bekötött fejjel, halaványan; a kik maguktól mozdulni nem tudtak, terhes betegek, mintegy százhatsvan, szinte elűntek a kórházokból, az ellenség nem tudja hogy hova lettek? Jó helyen vannak.

Egy óra mulva szokatlan zenével tódult be a kerepesi úton egy kozák csapat. Lovak rosszak, silányak, hosszú vékony puskák, magok mindennemű fegyverrel túlterhelve, fejekben iszonyú premes süvegek, piros küppal, fulig lehúva, kezeikben kancsuka, a mivel egyébiránt csak lovaikat szokták útni.

Ezek az áldozatok énekeltek, midőn bejöttek. Szent ének volt-e az, vagy valami opera darab? nem lehetett kivenni, de szörnyűségesen iszonyú volt.

E percztől fogva kész volt irántok a sympathia. Senki sem félt tőlök többé, kik illy borzasztóan tudnak énekelni, azoktól félni lehetetlen.

Kezeikben egy egy nagy ugorka volt, melyet úgy faltak, mint más ember a vajkörtét.

A csupa ránczástól kilelte az embert a hideg.

Hanem a németnek megnőtt erre a taraja.

A mint megérezte a muszkát, elkezdte hirdetni győzelmét és sanyargatni a népet, és üldözni a becsületességet.

Jöttek szebbnél szebb placatok.

Egyikben a magyar bankjegyek beadása volt megparancsolva, minek következtében elkezdtek a legszegényebb néposztályok behordani kevés pénzeiket, de miután látták: hogy azokért meg csak nyugtatványt sem kapnak, felhagytak vele. A közpénztárak azonban a szó teljes értelmében kirabolattak. Elvették a takarékpénztárból 125 ezer, a zálogházból 200 ezer pengőforint, még a nemzeti színház is megfosztott 3300 forintig, úgy hogy mult vasárnapig egy millió nyolczszázezer pengő forint gyűlt össze, mely is nagy ünnepelességgel megégettetett az újépület előtt.

E közben azonban a piaci forgalomban daczára a halál büntetésnek, adják veszik a magyar bankjegyet. Dugva adják, dugva veszik, de nem adják többet Hayneunak.

Egyszer egy rövid kravall is támadt a miatt: hogy az orosz katonától nem akart egy csapláros, magyar bankjegyet el-

fogadni, s e thema fölött egy pár katonát brevi manu agyon is csépeltek, mely alkalommal különösen meglepő volt látni: hogy azon városban, mely oly üresnek, oly elhagyottnak tetszett, egy pillanat alatt mint felt meg minden utca dorongos, fejszés és buzogányos hadakkal, kik mintha egyszerre a földből nőttek volna elő, futottak arra, a hol a láрма és pufogás hallatszott.

Később az orosz tiszték szép szóval lecsitították a zajt, s a dorongos hadak, egy pillanat alatt ismét eltűntek.

Haynaut ekképen ajánlják tulajdon tisztjei. Windisgraez tigris volt, de Haznau hyena. oly formán hangzik a neve is.

A városi hatóságot ezen megszólítással fogadta: no ti kutyák! ti vagytok a legokosabb emberek a városban!

Minden parancsa 25 bot és föbelvetésen végződik.

Maguk a peosovicok visszajedtek tőle. Még Babarczy sem jár vele.

Mintha egy emberre sem volna szüksége, a ki magyar, még a régi conservativeket is terrorizmussal igyekszik meghódítani.

A megyei hivatokat nem tölti be egykori hibeivel, hanem azok helyott Kreisamtokat állí fel.

A házakra, nemcsak a középiletekre, de a magánosokéra is kitűzette a fekete-sárga lobogót. A ki vonakodik kitűzni választhat 25 bot, vagy 500 pft bírság között.

A ki nemzeti szalagot visel, a hol érik, ott löhetik föbe.

Még a széles szalag hordása is tiltva van. Illy nevelés-ges kisserüésekben áll Haynau politika.

Az orosz tiszték éles visszavonásban élnek az osztrákokkal. Sehoh közhelyeken öket együtt látni nem lehet. Sőt magok az oroszok mintegy fölívni látszanak a népet az osztrákok iránti megvetésre.

Panaszkodnak: hogy öket küldik elől mindig a csatában a németek, s esata után mindég ök állanak elő dicsekedni.

Görgeit és a magyar katonaságot egekig magasztalják. Sebesült honvédeknek pénzt osztanak.

A váci csatáról azt mondják: hogy ott minden magyar egy egy oroszlan volt. Elestett és megsebesült az ellen közül kilenczezer e csatában, saját elismerésük szerint. A hány szer-kér sebesült hoztak be a városba, annyi szerkér gazdátlan ruhát szállítottak be egyuttal.

Pesten ez időben semmiféle lap sem jelenik meg. Heckenast nyomdaja üres, de azért utcákon utczaszegleteken, minden hír bejárja a várost, mely kívül vagy belül történik.

Elfogatások sűrűen történnek, többnyire a legalsóbb néposztályból.

Az előkelő világból senkit sem látni ott. Csak báró Laffert képviseli ott solo a magnási rendet.

Ugyan ő mondá: hogy a szőnyi csatára következett ig-mándi ütközet után, minden a hadsereggel járó mágna szétfuttott jédetében, egyedül ő maradt hű a császári ügyhöz.

A Pestről kiindult oroszosztrák sereg száma 12 ezer 48 ágyúval, azon csoport, mely a Dunapart mentében levonult 1300.

Külföld.

Anglia.

„Szükséges igazságos-e, hogy Magyarország függetlensége elismertessék? Ezen fölirat alatt egy hosszabb cikket olvassunk az Examinerben s ezután a Messengerben. „Elismertessék-e Magyarország függetlensége? A magyar nemzet lépéseket tesz függetlenségének elismertetése végett, nyugati Európa nagy hatalmasságainál. Azon okok, melyek által a magyar nemzet ebbeli követeléseit támogatvák minden ellenvetést kizárnak, a magyar nemzet ügye nem csak jog szempontjából igazságos leaen, (e tekintetben legkonkább elenei is csak pirulva mernek ellene föllépni) de a népeség hasonlíthatlan nagyobb többségének kifolyása, és mint olyan a nemzet többségének lelkesedésétől támogatva levén. — A magyar nemzeti kormány egyedül az mely Magyarországban egy a békéjövőre is biztosítható kormányzatot behozni képes.

Mig a háboru csak Ausztria ellen folyt, sokan a viszonyokat épen nem, vagy csak felületesen ismerték — a háborut némi folkelési, az alattvalóknak törvényes urak elleni föllázadási színben iparkodtak Európa szeméi elzifejteni: amde mióta a magyar vitézség az osztrák seregeket megsemmisítette, és Ausztria egy idegen hatalmasságot kénytetett segítségeül meghívni, a magyar nemzet harca az egész világ előtt valóságos színben tűnik föl; egy önállásra vergődött nemzet harca ez egy idege hatalmasság invasioja ellen!”

Következik magasztaló jellemrajza Kossuthnak és Telekinek, továbbá egy az Edinburgh Revicis folyóiratból kölcsönzött igen alapos fejtegetése azpn kötésnek, mely eddig Magyarország és Ausztria közt fönállott, s melyet ez utóbbi oktanul sajátkezüleg szétépett, végre egy a Times hírlapból átvett kimutatása azon segédforrásoknak, melyek Magyarországot nem csak a háboruban folytatására, de a békehelyre állván, behozandó kormányzatának tartosan megalapíthatására és a magyar nemzetnek Európa független nemzeteinek sorába leendő felvételére és viragoztatására képpessé tesz — mind ezekre legközelebbi számunkban visszatérünk.—Alljon itt csak végszava az Examiner cikkének Magyarország függetlenségét illetőleg. „Megmutattuk tehát — így végzi — mint az osztrák kormányának nem lehet semmi jogszertű kifogása, és panasza, ha a sz. jemesi udvar Magyarországot mint független státust elismerné, míg más részről azon előnyök, melyek e lépésből Angolhonra háromlonának, véghetelének. Egy új nagy-szerb piac, mely eddig Ausztria tiltó rendszere által el volt zárva — nyílnék meg előttünk. Egy a magyar nemzeti kormánytól minden szükséges meghatalmazásokkal ellátott magyar küldött jelenleg köztünk mulat, a mondott piacnak iparunk számára igen kedvező feltételek mellett leendő megnyitására a jemesi udvarral értekezendő. Magyarországon 14 millió új-vevőket nyerne iparunk, consumensek, melyek nyers terményekben mint Európának kevés más lakói bővölködnek, — miiparunk cikkeitért kicserelelendőkben, de Magyarország által még 5—6 milliónyi más vevőkkel is jönnék összeköttetésbe, a szomszéd tartományokban.

Azon angol status férfiu, ki hazája számára illy roppant vásárt biztosítand, jótévőként fog áldani nemzete által!!!

Felelős szerkesztő Emődi Dániel.